

Запропоновані шляхи оптимізації використання сільськогосподарських антропогенних ландшафтів будуть ефективними для збереження природного потенціалу та ландшафтної рівноваги громади, сприятимуть створенню системи збалансованого еколого-економічного розвитку території, дозволять забезпечити адаптованість структури землекористування до місцевих природних умов та запровадити ефективні природоохоронні системи землеробства.

Список використаних джерел:

1. Денисик Г.І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К». 2012. 336 с.
2. Денисик Г. І. Природнича географія Поділля. Вінниця: Екобізнесцентр. 1998. 183 с.
3. Довідка з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями (за даними форми 6-зем). Тернопільська область (у розрізі адміністративних районів). Тернопіль: Головне управління Держземагентства Тернопільської області, 2016
4. Навчально-красознавчий атлас Тернопільської області / за ред.: Я. С. Кравчука. Львів: ВФ Афіша, 2000. 24 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПАРКОВИХ ЗОН МІСТА ЧЕРНІВЦІ

Оксана ЗАЯЧУК¹, Мирослав ЗАЯЧУК¹, Анастасія ЗАЯЧУК²

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна

²Львівський національний університет імені Івана Франка

Львів, Україна

Abstract. *The parks and squares of Chernivtsi are the main components of the city's green zone, where it should be possible to relax and recuperate in one's free time. A survey of local residents of Chernivtsi was conducted and the main preferences of the city residents regarding recreation in the city's parks and squares were identified, the main motives for visiting and the existing problems of functioning were found out.*

Key words: *green areas of common use, parks and squares, recreation and leisure, Chernivtsi.*

Зазвичай місто ми сприймаємо, як велике скупчення людей з щільною забудовою, постійним шумом та метушнею. Про зелені зони, парки та сквери згадуємо хіба у випадку вільного часу та втоми. Нова реальність – стан підвищеної напруги, підвищення літніх температур повітря, зменшення кількості опадів, змушує приділяти дедалі більше уваги біорізноманіттю в місті, а саме паркам, скверам, природним водоймам. На сьогодні зелені зони є природоорієнтованим рішенням для міського простору. Будь-який класик зеленої зони в місті може бути поліфункціональним:

- зелені зони сприяють швидшому охолодженню в місті під час літньої спеки (різниця температур у парку та поза ним в жаркий день відрізняється на 5 °С;
- концентрація рослинності сприяє очищенню повітря, яке на сьогодні внаслідок великої концентрації транспортних засобів в кожному місті є сильно забрудненим;
- рослини стримують звукові хвилі та захищають від міського шуму;
- запобігають деградації міських ґрунтів і можуть убезпечити місто від підтоплень під час літніх злив за рахунок поглинання значної кількості води;
- можуть стримувати потоки вітру та усувати протяги;
- зелені зони міст є острівцями біорізноманіття, місцями підтримки фізичного і психічного здоров'я людини (знижується рівень гормону стресу, людина отримує естетичну насолоду тощо).

Зелені зони діляться на кілька типів – озеленення вздовж вулиць, громадські парки, сади, сквери, зелені дахи та вертикальні сади. Норма площі озеленення міст, встановлена ВООЗ – 50 м міських зелених насаджень на одного жителя, тобто це озеленена площа, яка задовольняє

потреби у відпочинку, покращує умови місця проживання тощо. Державні будівельні норми України регулюють лише зелені зони спільного користування до яких належать парки та сквери. Наразі в Чернівцях з цього переліку переважають класичні сквери та парки.

Сквери та парки – є найбільшими за площами зеленими зонами міста Чернівці, основним призначенням яких є відпочинок та рекреація перш за все жителів міста. Наявність в районі міста привабливого, облаштованого та затишного й безпечного парку чи скверу також може зацікавити й туристів. Загалом, Чернівці мають розгалужену мережу парків і скверів, які забезпечують комфортне середовище для відпочинку, спорту та культурних подій.

Таблиця 1

Основні парки та сквери міста Чернівці

Назва парку, скверу	Площа	Інфраструктура	Примітка
Центральний парк культури і відпочинку імені Тараса Шевченка	16,9 га	Атракціони, дитячі майданчики, літній театр, зони для прогулянок, заклади харчування (ресторан, кафе, лавиці, кав'ярня Coffee ToGo), велодоріжка, скейт-парк, громадські вбиральні	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Найстаріший парк в Україні, заснований у 1830 році.
Парк імені Юрія Федьковича	10 га	Дитячий майданчик, зони для прогулянок, громадські вбиральні	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення
Жовтневий парк	70 га	Аква-зона, прогулянкові доріжки, атракціони, мотузковий парк, заклади харчування (ресторан, кафе, кав'ярня Coffee ToGo), велодоріжка, скейт-зона, місця для активного відпочинку та фестивалів, громадські вбиральні	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення
Сквер дня Вишиванки	0,6 га	Прогулянкові доріжки, місця для відпочинку (сучасні паркові меблі), дитячий майданчик	
Сквер навпроти університету	0,5 га	Прогулянкові доріжки, паркові меблі, кав'ярня Coffee ToGo	
Сквер біля костелу Серця Ісуса (вул. Кордуби)	0,5 га	Прогулянкові доріжки, місця для відпочинку (сучасні паркові меблі), дитячий майданчик	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення

Для визначення вподобань мешканців щодо сприйняття парків та скверів міста, їх значення, зовнішнього вигляду, та проблем було проведене онлайн опитування, участь у якому взяли понад 100 осіб різних вікових категорій. Переважна більшість мешканців, зокрема й опитаних респондентів – 98% відвідували парки та сквери міста хоча б раз на місяць. Із них 62,7% відвідують 1-2 рази на тиждень. Значна частина респондентів поєднує прогулянки парками та скверами з спілкуванням, так 43% зауважили, що саме тут вони зустрічаються з друзями, 42% - прагне подихати свіжим повітрям, та 9% – втекти від літньої спеки.

У Чернівцях відносно достатньо зелених зон спільного користування, зокрема 54,2%

респондентів погоджуються з цим. Однак спостерігається нерівномірність у їх розподілі по районах міста. До прикладу, найбільша кількість парків та скверів зосереджена у центральній частині міста, натомість концентрація населення тут значно менша, аніж у районах основного зосередження житлової забудови. Така тенденція властива для більшості міст України [1].

В місті розташовані два великих за площею парки – парк імені Тараса Шевченка та Жовтневий та один значно менший – парк імені Юрія Федьковича. Два перших є – улюбленими зонами відпочинку чернівчан та гостей міста, особливо сімей з дітьми, яких приваблюють в теплий період року різноманітні атракціони.

Парк ім. Т. Шевченка розташований у центрі міста та сприймається місцями як куточок природи в урбанізованому оточенні. Заснований він ще у 1830 році. Відповідно до проведеного опитування 27,1% респондентів вважають цей парк найбільш привабливим для відпочинку.

Жовтневий парк – найбільший за площею в місті та єдиний з каскадом озер. Тут облаштовані місця для прогулянок, заняття спортом, зона відпочинку біля озер, дитячі майданчики, що приваблюють широке коло відвідувачів. За результатами опитування 30,5% респондентів віддають перевагу даному парку.

Відвідуваність парків та скверів залежить від пори року, днів тижня, часу доби та погодних умов. З настанням теплого періоду року відвідувачів стає набагато більше, адже тепла погода стимулює прогулянки та активний відпочинок. Так 65% опитаних віддають перевагу відпочинку й рекреації у весняно-літньо-осінній період. Основний потік відвідувачів припадає на вихідні дні, які демонструють пікову активність (у середньому в 1,5–2 рази вища за будні). Улюбленим часом для прогулянок у великих парках міста є вечірній, що підтверджується результатом проведеного опитування (63,8%). Однак, якщо брати до уваги сквери, то пік активності припадає на обідній час та другу половину дня. Дослідження також показують, що погодні умови мають великий вплив на відвідуваність: гарна погода підвищує число відвідувачів, а негода чи холод – знижує (89% та 11%).

Парк ім. Ю. Федьковича було закладено за часів правління імператора Франца Йосифа. Розташований поблизу резиденції Чернівецького національного університету. Парк відомий своєю затишною атмосферою та мальовничими алеями, однак на сьогодні вони перебувають у занедбаному стані. Основною категорією відпочиваючих є діти з батьками та підлітки, які проживають поблизу. Привабливим для відпочинку цей парк вважає лише 6% опитаних.

У парках регулярно проводяться тематичні події, де відвідувачам пропонують розважальні активності. Зокрема, у Жовтневому парку щороку відбуваються сімейно-розважальні фестивалі: «OZYORKA Family Fest» (літній сімейний фестиваль біля озер) та «SVITLO» (арт-пікнік на свіжому повітрі). У парку Шевченка організовують спортивно-оздоровчі проекти – наприклад, з 2023 року у вихідні дні діє програма «Активні парки» для дітей і молоді.

На території Чернівців нараховується близько 10 скверів, однак площа більшості з них є дуже маленькою (0,1 га), та навіть не сприймається як сквер. У даному дослідженні взято до уваги найбільш популярні сквери міста – сквер Дня Вишиванки, сквер навпроти університету та сквер по вул. Кордуби. Їх привабливість зумовлена вдалим розташуванням, сучасним благоустроєм, історичною значущістю та культурними акцентами.

Сквер Дня Вишиванки є найновішим, досить яскравим та навіть креативним. З'явився на мапі міста у 2023 році. Його особливості: авторські ліхтарі з вишиванковими орнаментами (кожен ліхтар прикрашений узором певного регіону України), сучасна інфраструктура (дитячий майданчик, велодоріжки, велопарковки, нові лавиці та озеленення). Вважають привабливим даний сквер лише 2% опитаних, що пояснюється тим, що дана локація цікава більше туристам, а також жінкам з дітьми, які проводять тут час саме на дитячому майданчику. Значним недоліком скверу є відсутність громадської вбиральні.

Сквер навпроти університету розташований поруч з університетом ім. Ю. Федьковича, та є улюбленим місцем відпочинку студентів, мешканців міста, а також туристів-екскурсантів, які відвідують об'єкт ЮНЕСКО. 27% опитаних вважають даний сквер

найбільш привабливим в Чернівцях, що зумовлено, на нашу думку, оновленим благоустроєм (чисті газони, нові лавиці, сучасне освітлення та фонтан які створюють комфортну атмосферу для відпочинку) та зручним розташуванням (поблизу навчального закладу та в безпосередній близькості до центру міста).

Сквер на вулиці Мирона Кордуби – це історичний парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, заснований у 1890 році. Довгий період часу сквер перебував у занедбаному стані. Після реконструкції (2022 р.) сюди повернулись відвідувачі. Його особливість полягає в гармонійному поєднанні рослинності, особливого підходу до освітлення (підсвітка пам'ятника імператору Францу-Йосифу I, фасаду ліцею «Оріяна», що розташований поруч, у вечірній час) та інструментальній музиці, яка звучить цілий день. Саме це створює затишну атмосферу. Прихильність 4% опитаних мешканців на боці даної локації. Однак, як і в попередньому сквері основним недоліком є відсутність громадської вбиральні.

Під час опитування також виявлено, що переважна більшість (81%) вважають за доцільне розміщення закладів громадського харчування: таких як кафе, бари, ресторани, кав'ярні в парках та скверах міста. Рівень інфраструктурного забезпечення за запропонованою в опитуванні 5-бальною шкалою найвищий у парку імені Тараса Шевченка та сквері навпроти університету (рис. 1).

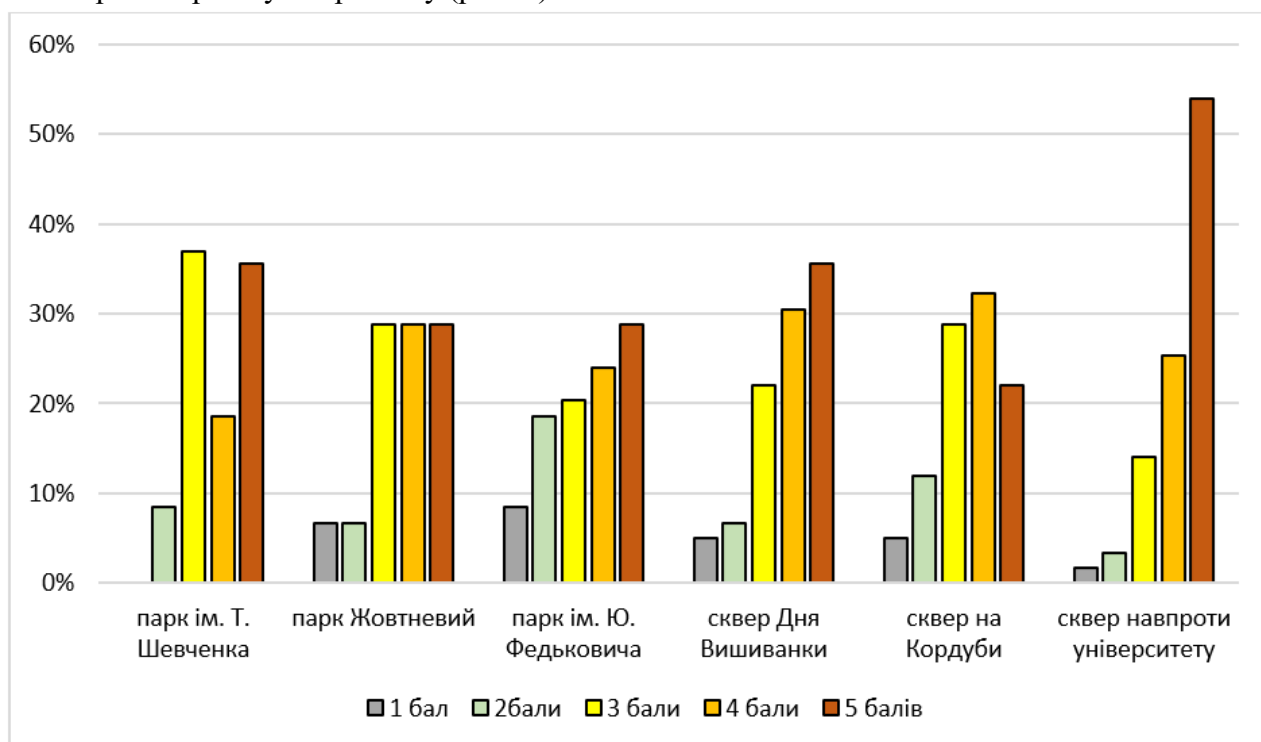

Рис. 1 Оцінка рівня розвитку інфраструктури основних парків та скверів міста Чернівці

Таким чином, парки та сквери користуються стабільно високим попитом серед мешканців міста Чернівці. Парки та сквери приваблюють тисячі відвідувачів на рік (особливо в теплу пору року), та більш насичену відвідуваність у вихідні порівняно з буднями. Переважна більшість містян вважають достатньою кількість зелених зон у місті та задоволені рівнем розвитку інфраструктури в більшості із них.

Список використаних джерел:

1. Гродзинський М.Д., Корогода Н.П., Гродзинська О.Ю. Свідзінська Д.В. Чинники сприйняття та оцінки продбем зелених зон Києва його мешканцями. Укр.геогр. жкрн. 2023 №1. С.15-22 [Українською мовою]. DOI: <https://doi.org/10/15407/ugz2023.01.015>.